

Besökscentrum för Ulvö kulturarv

Rapport med förslag.

Ulvö kapellags arbetsgrupp

September 2013

Innehåll

Inledning	4
Förslag till Ulvö kapellags styrelse	6
Bakgrund	7
Äldre utredningar	7
1992-2013	7
Förstudiens syfte	8
Projektets ändamål	8
Ulvö kulturarv – identitet, varumärke, utveckling och tillväxt.....	9
Förslag till programfunktioner	10
1. Museum för miljöer och föremål	10
En boplatz från förra seklets början	10
Kokhus	11
Sjöbod med bodsvale	12
Brygga, båtstång och båtlänning	13
Vedbod	13
Bodskulle	14
Uppställningsplats för äldre lotsbåt.....	14
Insamling av föremål.....	14
Surströmmingskulturen	14
Plan över teman för utställningar och informationssystem.....	14
2. Studieplats och resurser för kunskapshantering	15
QR-koder för föremålbeskrivning och fördjupning	16
3. Besökscentrum. Aktivitetscentrum.	17
4. Miljöarbete	17
Utformning av fysisk anläggning	18
Projektrealisering, anläggningsutveckling, finansiering	19
Projektledning, medaktörer m m.....	19
Organisation för drift av färdig anläggning	20
Driftkostnader för anläggningen	20
Kostnader och intäkter för verksamheten	20
Självförsörjande drift	21
Sammanfattning av driftstrategin	21

Bilaga 1 – Utställningsskisser, Bo Jonzon	22
Bilaga 2 - Plan över teman för utställningar och informationssystem	24
Bilaga 3 – Ritningar m m	25
Bilaga 4 - Material- och arbetsbeskrivning	27
Bilaga 5 – Kostnads- och finansieringstablå (prel)	38
Bilaga 6 - Förstudiens organisering	39

Inledning

För många år sedan inledde Ulvö kapellag en process för att realisera ett museum där man kan visa en genuin boplatz med det liv och de näringar som tidigare har funnits på Ulvön. Idén har blivit realiserbar genom att Örnsköldsviks erbjuder sig att skänka den s.k. lotstomten i Ulvöhamn att användas för ändamålet. Tomten är den enda kvarvarande i raden av fastigheter längs Ulvö hamngata där det finns utrymme för en boplatz av det traditionella slaget, d.v.s. kokhus och sjöbod med tillhörande gistvall. Efter ett par avbrott återupptogs projektet år 2010 och i slutet av 2011 gavs bygglov för det som senare i planeringen kommit att kallas *Besökscentrum för Ulvö kulturarv*.

Det är angeläget att denna anläggning kommer till stånd. Under senare år har omfattande och värdefulla satsningar skett på Ulvön – upprustat hotell, nya kajer, handelsbod med turistinfo, ny mack, utvidgade sjötransporter m m. Ulvön har genom dessa åtgärder – delvis inom ramen för Örnsköldsviks kommuns projekt Skärgård i världsklass - befasts som en viktig nod i Höga Kustens besöksnäring. Vår skärgårdsmiljö med dess naturhamnar och samhällen kan dock aldrig reduceras till de resurser för besöksnäringen som därmed etablerats. Ulvöhamn med omkringliggande skärgård representerar ett maritimt kulturarv som långsiktigt är vår mest värdefulla tillgång. Det besökscentrum som planeras behövs som fysisk miljö för vårt arbete med kulturarvet – som samlingspunkt för miljöer och föremål som bör bevaras och visas upp, som hörnsten i olika aktiviteter med fokus på Ulvöarnas och Höga kustens historiska miljöer och som nav i ett ABM-orienterat system för historisk dokumentation i form av bilder, filmer, intervjuer, arkiv, uppteckningar av olika slag samt arkiv. Utöver att dokumentera en autentisk fiskarmiljö vill vi även bygga en utställningsmiljö som beskriver de naturliga förutsättningarna för Ulvöarnas samhällsutveckling – landhöjning och geologi, havsfauna, binäringar som säljakt m m, gruvdrift – och som ger länkar även till andra berättelser. Alla kulturarv kan inte förmedlas med hjälp av fysiska föremål. De snart elva decennier som förflutit sedan år 1905 när Ulvöns turisthotell uppfördes och Ludvig Nordström vistades på Ulvön som fiskardräng rymmer intressanta berättelser om skärgårdsturismen och om ett spännande författarskap.

I detta arbete möter vi ett stort engagemang både från boende och från utflyttade som genom släktband eller fastighetsägande bevarat kontakten med området. Självklart ska en anläggning av detta slag arbeta i nära samarbete med företag verksamma i besöksnäringen. Besökscentrets roll blir här att bidra med de kunskaper och den miljö som krävs för att områdets särskilda karaktär ska kunna behållas och utvecklas - allt inom ramen för bevarandemål för kulturmiljöer som fastställts av Örnsköldsviks kommun och i enlighet med de mål för kulturarvsarbetet som återges i länets kulturplan för 2012-2014.

Projektet - nuläge

I slutet av 2012 beslöt Leader Höga Kusten bidra med 100 tkr till en förstudie angående besökscentrum med tillhörande museum, kostnadsberäknad till 150 tkr. Förstudien drivs av medlemmar i kapellaget och dess styrelse med bistånd från Läns museet och Örnsköldsviks museum, men Leader-bidraget har gjort det möjligt att även anlita extern kompetens för yttre arkitektur och utställningsmiljöer.

Förstudiens rapport levereras härmed. Den innehåller ett komplett förslag som medlemmar och intressenter kan ta ställning till.

Ulvöhamn den 29 september 2013

Janne Bagge
Projektledare

Ingemar Hellman

Lena Olsson

Tom Sahlén

Maggis Frisk

Förslag till Ulvö kapellags styrelse

Arbetsgruppen föreslår

att ett Besökscentrum för Ulvö kulturarv byggs med start hösten/vintern 2013 eller så snart finansieringsfrågorna är lösta, med planerat färdigställande inom 1 år

att anläggningen utrustas med de funktioner som beskrivs i denna rapport

att Ulvö kapellag är projektägare med de förpliktelser som följer av detta

att Ulvö kapellag går in med den egenfinansiering som förslås i projektkalkylen

att övriga finansiell finansiering löses enligt projektkalkylen

Bakgrund

Äldre utredningar

Ulvön har genom åren varit föremål för flera utredningar där förslag till utvecklingsplaner för olika delar av samhället har framställts – *Distriktslantmätarens utredning 1971, Höga-Kusten-utredningen 1974, Arkitekt Bjuggstams utredning 1976, Länsstyrelsens förslag till utvecklingsplan 1980*. Merparten av dessa planer har behandlat infrastruktur och åtgärder för turismen i Ulvöhamn. Förslagen är numera till största del realiserade och delvis även överspelade genom de olika projekt som därefter drivits av Örnsköldsviks kommun och på privata initiativ, senast det omfattande ”Skärgård i världsklass” samt ombyggnaden av Ulvö hotell.

Länsstyrelsens utredning¹ var beställd av samarbetskommittén för Höga kusten som en del i arbetet med ett program för den turistiska utvecklingen i området som helhet. Den var unik såtillvida att där även framfördes förslag om upprustning av hembygdsgården samt inrättande av ett surströmmingsmuseum. Det föreslagna surströmmingsmuseet borde enligt förslaget inrättas i hotellets sjöbod. Här formulerades även idén om ett utrymme där besökaren gavs tillfälle att fördjupa sina kunskaper. I sjöbodens övervåning borde *”..inrymmas studiemagasin för övrigt historiskt material från ön av intresse för bofasta och besökande.”* Förslaget tillskyndades av både Läns museet och Örnsköldsviks museum men kom inte till utförande.

1992-2013

Drygt 10 år senare lyftes frågan ännu en gång. Örnsköldsviks kommunstyrelse beslutade 1992-09-08 att ställa sig positiv till upplåtelse av fastigheten Ulvö lotsplats 2:1 för uppförande av ett museum. Samtliga instanser ställde sig positiva till denna idé och Örnsköldsviks kulturförvaltning uttalade sitt intresse av att *”...genom sina resurser vid museet medverka vid tillkomsten av ett fiskemuseum”*. För att ge kapellaget möjligheter att utveckla idén framställdes ett löfte från kommunen om att överlåta fastigheten till kapellaget under förutsättning att ett museum kunde realiserats. I september 1994 upprättade arkitekt Jan Thurfjell en skiss över en del av det tilltänkta museet i form av en timrad sjöbod i den utformning som var normal vid sekelskiftet 1900.

Förslaget kunde av olika skäl inte realiserats under den period som nu beskrivits. Det viktigaste skälet till att frågan fördröjts är att Ulvö kapellag inte haft resurser att driva arbetet med fortsatt planering och utredande på det sätt som krävts.

När arbetet nu återupptagits har museifrågan kommit i ett annat läge. Ett särskilt museum för surströmmingskulturen har etablerats i Skeppsmal'n på Skagsudde och mindre sjöbodsmuseer har inrättats i bl a Norrfällsviken och på Trysunda. Enkla arrangemang för att beskriva lotsväsendets historia har sedan 2001 funnits i Lotsstugan, belägen på Ulvö lotsberg. Är frågan om ett museum i Ulvöhamn därmed avförd från dagordningen? Svaret måste bli nej. Längre kunde besökande journalister och andra intresserade besöka äldre boende i Ulvöhamn och få delar av historien berättad men den generation som kan återge minnen från förra hälften av 1900-talet är snart borta och det förblir en stor brist att Ulvöhamn saknar en plats där besökaren på egen hand kan tillägna sig Ulvöns rika historia från 1600-talet och framåt. Denna historia innefattar inte enbart fisk och surströmmingstillverkning med binärningar som kagg- och

¹ Boel Ahlgren, 1980-06-30

burktillverkning, säljakt m m utan även gruvnäringen, den tidiga båtturen, lotsväsendet och samhällslivet i stort. Vi vill även uppmärksamma det jord- och skogsbruk som fanns före fiskarsamhället och som dröjde sig kvar långt in på 1900-talet.

I rapporten utvecklar vi dessa saker mer ingående. Vi diskuterar även varför den anläggning som planeras inte kan begränsas till ett föremålsmuseum i traditionell bemärkelse.

Förstudiens syfte

Genomförandet av ett besökscentrum för Ulvö kulturarv är ett flerårigt projekt. Syftet med den förstudie som nu överlämnas är

- att lämna förslag ifråga om anläggningens konkreta utformning, verksamhetsinnehåll, organisering samt drift och finansiering
- att redovisa avgörande problem och frågeställningar och erbjuda en tillfredsställande lösning på dessa
- att redovisa lösningar som tillgodoser krav på kvalitet och ekonomisk hållbarhet och som kan fogas till övrig utveckling i Ulvöhamn
- att tillhandahålla en dokumentation och modell för utställningsdesign som kan användas för en allsidig presentation av projektet och som underlag i efterföljande processer för finansiering och marknadsföring

Kapellagets grundinställning är att anläggningen kan byggas och drivas endast om vi i förväg har tryggt en stabil lösning vad gäller drift och finansiering.

För att kunna leverera en kvalificerad förstudie har vi anlitat scenografen Bo Jonzon med erfarenhet från museibygge samt arkitekten Morten Johannessen.

Projektets ändamål

Ändamålet med en anläggning av detta slag är att skapa en resurs för förvaltning och vidareutveckling av Ulvöarnas rika kulturarv och att föra in detta kulturarv som kraft och inspirationskälla i marknadsföring, besöksnäring och tillväxt – på Ulvöarna och i Höga kustens hela skärgård.

Från början av 1900-talet, den tid som den tänkta boplatsen ska gestaltas, och fram till idag har inte bara byggnadsmiljön i Ulvöhamn förändrats. Miljön i stort har genomgått en omfattande förändring i termer av utsläpp i luft och i hav samt en klimatförändring. Fisket har utarmats under de senaste 30 åren. I Höga kusten har dessutom skett en landhöjning på ca en meter! I den planerade utställningen ska finnas en särskild plats för att redogöra för vad som skett, vad det beror på och vad man måste göra för att bryta den negativa miljöutvecklingen avseende klimatpåverkan och en återhämtning av havsmiljön i Östersjön och Bottenhavet.

Kulturarv och miljöarbete går hand i hand för en hållbar utveckling – detta kommer att genomsyra anläggningen.

Ulvö kulturarv – identitet, varumärke, utveckling och tillväxt

Ulvöhamn har varit en turistisk magnet på norrlandskusten ända sedan sekelskiftet 1899/1900. Vår turistiska historia är inte närmare belyst, men man förstår den tidiga turismens betydelse för Ulvön när man betänker att Ulvö hotell invigdes redan år 1905. Den turism som utvecklades i vågor under 1900-talet var av samma natur som den i bl a Stockholms skärgård – besöksmål för seglande medelklass i samband med regattor m m, turister som ofta återvände och knöt långvariga kontakter med de delar av fiskarbefolkningen som kunde hyra ut bodskullar eller bryggstugor till besökarna. Med tiden blandades dessa med de nya turistgrupper som växte fram i och med industriarbetaresemestern.

Det som genom åren har attraherat besökarna i Ulvöhamn är självfallet den maritima naturmiljön – den vackra skärgården med de branta bergen, färgade av den sk Nordingrå-graniten och med platsen Ulvöhamn unikt inflikad mellan två skyddande öar. Men Ulvöhamn är inte uteslutande en naturupplevelse. Ulvöhamn skulle inte utvecklats till det besöksmål det är om där inte fanns en lång samhällshistoria som främst handlar om fisket och surströmmingen och den kultur som växt ur detta näringsfång. Många som vistats i Ulvöhamn som turister från 1950-talet och framåt – dvs från den tid när samhället ännu var ett fiskarsamhälle – kan vittna om den intensiva sinnliga upplevelse som ett besök i hamnen skänkte. En bit i på 2000-talet är dessa upplevelser inte längre möjliga – Ulvöhamn har i likhet med många andra samhällen med vikande eller upphörda basnäringar förvandlats till en plats där endast ett fåtal kan livnära sig och där merparten vistas enbart på sin fritid.

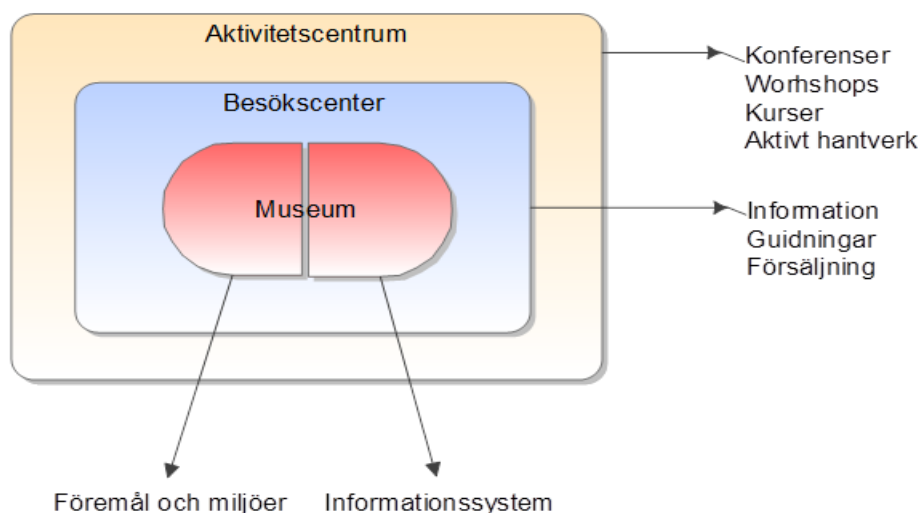
Vi är emellertid övertygade om att minnet av det gamla Ulvöhamn är värt att vidmakthålla och stärka. Vi tror att dagens turister söker sig till Ulvöhamn delvis därför att detta minne existerar, genom egna erfarenheter eller andras berättelser. Detta minne – Ulvöhamns kulturarv – är därför ett viktigt ”kapital”, en historisk identitet som måste bevaras och utvecklas med de hjälpmedel som kan uppbringas. Modern besöksnäring och sk destinationsutveckling handlar ofta om att finna platsens identitet och att från denna bygga ett förankrat varumärke. I den bästa av världar existerar ett sådant varumärke som en effektiv drivkraft för alla aktörer - påverkar hur man bygger samhället, vilka besöksnäringar som utvecklas, vilket nöjesutbud som etableras etc. I de flesta samhällen – Ulvöhamn inkluderat – är varumärket tillbakabildat och genom brist på medvetenhet, brist på samordning, skärgårdsöns alltid sviktande omsättning m m försummas möjligheten att växa med varumärkesutvecklingen.

Samhällsekonomisk uthållighet och tillväxt på platser som Ulvön måste av skäl som vi nu utvecklat baseras på ett medvetet och aktivt förhållande till kulturarvet. Det låter sig sägas att en klok näringsidkare på Ulvön bör slå mynt av kulturarvet, men hur går det till? På denna punkt har det planerade besökscentret en viktig roll att fylla – som kunskapsmotor, som studiemiljö och som inspirationskälla för dem som lever och verkar på Ulvön.

Förslag till programfunktioner

Museum – Informationssystem – Besöks- och aktivitetscentrum

Med programfunktioner menar vi de olika resurser och objekt som kommer att erbjudas i besökscentret – inte bara museet som sådant utan även rum för självstudier, information, försäljning av lokala produkter, besöksguidning m m. I besökscentret måste finnas kopplingar till en informationsförsörjning som ger den intresserade besökaren möjligheter till både breddning och fördjupning. Där måste också finnas vissa kompletterande funktioner där vi bl a tillvaratar och stimulerar lokalt hantverk. I ett något längre perspektiv finns idén om besökscentret som en plats där vi kan mötas och utbyta kunskaper och erfarenheter.

1. Museum för miljöer och föremål

Museets innehåll har varit föremål för en ingående och sakkunnig planering. Ulvöarna har en lång och rik historia som inte enbart handlar om fiske och surströmming – där finns även lotsväsendet, gruvdriften, säljakten, familjernas liv, kyrkolivet m m; likaså den nu hundraåriga turistiska traditionen och minnen från författaren Ludvig Nordström. I det viktiga programarbetet har vi lyssnat på alla intressenter – självklart kommunen och de organ som svarar för områdets tillväxt, men även ortens besöksnäring och Ulvöns befolkning. Programarbetet handlar till sist om att ur detta skapa ett besökscentrum och ett museum som lockar besökare och som ger mervärden även vid andra och tredje besöket.

En boplatz från förra seklets början

Längs Hamngatan i Ulvöhamn finns idag en brokig samling byggnader, moderniserade och i olika slags byggnadsmaterial. Den planerade anläggningen är tänkt att på ett naturtroget sätt återge bilden av en boplatz, som den typiskt såg ut vid 1900-talets början. I långa stycken låter sig denna plats beskrivas med Ludvig Nordströms egna minnesord:

”Längst nere vid vattnet låg raden av sjöbodar, i regel grå, omålade. Där ovan komma gårdsplanerna med boningshuset, som kallas ”kokhus”, d v s huset där man kokar, har spis, sedan kommer hamnens gata mot vilken alla kokhusen vände gaveln och ovan gatan befunno sig de s k gistvallarna. Med ”gister” menas de krokförsedda träställningar, på vilka man varje morgon efter återkomsten från fisket och se`n fångsten slagits av hängde upp näten till tork. – Ovanför dessa gistvallar vidtog skogan och i övre kanten av gistvallarna hade fiskarna sina små gethus. De flesta höllo nämligen get. Ko var för dyrbart, ty hamnen ägdes ännu 1905, sedan urminnes tid, av bönderna på ön och uthyrdes mot s k bodlega till fiskarne, vilka sålunda måst uppföra sina hus på ofri grund.” (Pyramiden Sverige, 1934)

Utöver de byggnader som nu planeras – kokhuset och sjöboden på den del av tomten som befinner sig nedanför Ulvö hamngata – finns även gistgården för torkning av bomullsnät som kommer att placeras på gistvallen ovanför hamngatan. Den bryggstuga för djurhåll, bakning etc som av tradition har placerats lägst uppe på gistvallen kan vi dock av utrymmesskäl inte uppföra.

Kokhus

Kokhuset var fiskarfamiljens hem, där som namnet antyder matlagning genomfördes. I Ulvöhamn finns en hembygdsgård som en gång i tiden har varit just ett kokhus. Den uppfördes vid Ulvöhamns hamngata på fastigheten Ulvön 5:1; byggnadsåret är okänt, men huset ägdes i början av 1800-talet av Gävle-fiskaren Jonas Gustaf Söderberg (f 1810) vilken år 1852 utnämndes till lotsålderman vid Ulvö lotsplats. Gården ärvdes sedermera av hans son Engelbert, men när denne gick bort år 1932 köptes gården av salteriägaren Jonas Axel Söderberg. Fram till mitten av 1940-talet användes den nu som slöjdverkstad. Idén att förvandla gården till hembygdsgård föddes av pastor Manbert Persson. Gården skänktes av J A Söderberg och pastor Persson lät köpa in den tomt där den numera är placerad.

Gistgård utanför Ulvö hembygdsgård

Källa: www.ulvon.info

De inventarier som finns i hembygdsgården skänktes frikostigt av ulvöborna och hembygdsgården kunde invigas år 1948. Bland föremålen i denna hembygdsgård märks bl a den soffa som fanns i drängkammaren hos familjen Bergner, där Lubbe Nordström tjänade dräng år 1905, fattigbössan från Brännudden där sjöfarare offrade en slant till öns fattiga samt den gamla lodbössan.

Hembygdsgården är det enda hus i hamnen som bevarats i ursprungligt skick såsom kokhus. I början av 1980-talet införlivades hembygdsgården med UIvö kapellag och efter en större renovering återinvigdes den år 1994.

Avsikten är att flytta denna byggnad så att den kan införlivas med det planerade besökscentret.

Sjöbod med bodsvale

Sjöboden kommer att vara hjärtat i anläggningen. Den tillverkas hantverksmässigt i timmer med kraftig plank för golv och bryggor. Grundläggningen görs traditionsenligt med stenkista och liggande stockar av asprträ. Byggnaden kommer att vara indelad i sex olika utrymmen: sjöbodens huvudrum, bodsvale, vedbod, båtlänning och brygga samt bodskulle.

Bodsvale i Trysunda Källa: Nordiska museet

I sjöbodens nedre plan – den egentliga sjöboden och den bodsvale som finns direkt innanför bryggan – vill vi ge besökaren en realistisk uppfattning om fiskarens arbetsmiljö. I bodsvalen visar vi upp de olika redskap och föremål som kom till användning i yrkesutövningen - redskap för fiske, säl- och fågeljakt, skötar, arbetskläder m.m. I sjöboden ska förvaras bl a kaggar och kar bl a för rensning och saltning av strömming.

Vår strävan efter autenticitet ställer bestämda krav på den som får uppdraget att bygga dessa föremålsmiljöer. Den klassiska sjöboden är en mörk anläggning som av brist på naturligt ljus sällan blev fotograferad och eftersom de fiskare som själva hunnit uppleva dessa miljöer inte längre existerar är vi hänvisade till bilder från bl a Nordiska museet; att dessa avser Trysunda är i sammanhanget oväsentligt. Vi har också stor nytta av den

beskrivning som gjordes av Ludvig Nordström dokumentära novellsamling Fiskare (1907), även återgiven av ulvöhistorikern Kjell Söderberg.² *Se bilaga 1.*

Förklarande skyltar är inte förenliga med en autentisk miljö av det slag vi vill bygga. Vi planerar istället att koppla QR-koder till vårt informationssystem där föremål och miljöer beskrivs närmare – *se nedan*. Besökaren kan då med egen eller lånad mobiltelefon erhålla information med det djup och den bredd vi väljer – även i form av bilder och ljudsekvenser. För dem som så önskar erbjuds självklart ett texthäfte.

Autenticitet förhåller sig till alla sinnen. Vi planerar att spela in *ljud* som härmar ljudbilden i en typisk sjöbod och vi vill även arrangera så att sjöboden avger de *dofter* som kan förväntas.

Fiskaren Bergners sjöbod

Fotograf: Tore Persson

Brygga, båtstång och båtlänning

Vi har valt att planera för en täckt båtlänning där den uppdragna skötbåten ligger skyddad. I Ulvöhamn finns ett par äldre autentiska skötbåtar, någon av dessa kommer att kunna användas.

Men vid sjöbodarna lågo skötbåtarna, somliga under tak, andra inte, allt eftersom fiskaren var eller hans far varit rik till att bygga båthus eller inte.

L Nordström: Gumman Munther grät. Fiskare 1907.

Bryggan kommer att förses med traditionell båtstång för utvändigt förtöjning av skötbåt.

Vedbod

Vedboden – sammanbyggd med sjöbodens baksida - var för vissa fiskare även en plats för snickeri och enklare hantverk. Ett viktigt hantverk i Ulvöhamn har varit tillverkning av kaggar för surströmming. Redskapen för detta kommer att beskrivas i vedboden. Om

² Söderberg, Kjell: Ulvöhamn - två bilder ur ett fiskeläges historia. Sid 108 ff.

en hantverksmässig produktion av träkaggar kan utvecklas då kan ”verkstaden” för detta inrättas i vedboden.

Bodskulle

Sjöbodens övervåning – ”bodskull’n” – blir utställningsmässigt en friare yta. Där planeras särskilda utställningar som beskriver ulvöarnas geologi, den lokala landhöjningen, bebyggelsen, havsfaunan samt strömmingens vandringar och fiskeplatser. De fotografier som vi väljer att ställa ut kommer att vara koncentrerade till bodskullen. Där vill vi även presentera några av de profiler vi känner från Ulvöhamn – självklart även Kjell Söderberg. Bodskullen ska även innehålla en hörna som beskriver Ludvig Nordström drängkammare hos familjen Bergner 1905, med den autentiska utdragssoffa som f n står i hembygdsgården. Bodskullen ska dessutom innehålla en mindre studiehörna – se nedan.

Utrymmet är begränsat och den som gestaltar dessa utställningar möter här en helt annorlunda uppgift än i byggnadens nedre plan. Vi förväntar oss en genomgående och genomtänkt design. Detaljerna kring utformningen, utrymmets fördelning på olika teman etc måste dock få växa fram dynamiskt i samband med den praktiska gestaltningen. *Se bilaga 1.*

Uppställningsplats för äldre lotsbåt

På den öppna ytan framför kokhuset planeras en fast uppställningsplats för den lotsbåt som ägs av familjen Nyberg.

Insamling av föremål

Som ett led i museets konstruktion kommer vi att inventera och samla in föremål från fastighetsägare i Ulvöhamn som är villiga att ställa dessa till förfogande. Det handlar om att kartlägga de föremål som finns, göra lämpliga urval, träffa överenskommelser med ägarna samt katalogisera och registrera föremålen. Arbetet kommer att bedrivas med inslag av idéellt arbete, men Örnköldsviks museum har lovat att bistå med med sakkunskap och viss arbetsledning. Insamlingen aktualiserar behovet av ett säkrat magasin för föremål som av olika skäl inte kan presenteras i museet.

Surströmmingskulturen

Information om surströmmingstillverkningens historia, tillverkningsmetoder etc. kommer att finnas i besökscentrets informationssystem, men surströmmingstillverkning kan av utrymmesskäl inte ges en särskild plats i själva museet. Som redan framhållits har ett särskilt surströmmingsmuseum inrättats i Skeppsmal’n på Skagsudde. Nämnas bör även att Örnköldsviks museum åren efter 1980 drev ett projekt med syfte att dokumentera surströmmingskulturen i Ulvöhamn. Arbetet resulterade i en vandringsutställning där museet bidrog med egna och inlånade föremål. När vandringsutställningen avvecklades övertogs den av Jan Pettersson, Ulvö Rum & Konferens, som satte upp en bantad version i sin konferensanläggning. *Det är önskvärt att denna utställning fortsättningsvis kan bevaras och göras tillgänglig i ett publikt utrymme i Ulvöhamn.*

Plan över teman för utställningar och informationssystem

En bärande tanke är att besökscentret och dess museum befattar sig med alla aspekter av Ulvöarnas kulturav – dvs att vi åtminstone på längre sikt förmår berätta om alla aspekter av det arbete och det liv som försiggått på Ulvöarna – men att bara delar av detta kan gestaltas analogt eller fysiskt i anslutning till besökscentret. *Bilaga nr 2* återger ett

schema över de ämnen eller teman vi vill beskriva och det sätt på vilket de kommer att kunna beskrivas.

I salteriet

Fotografi i H Nordqvists ägo

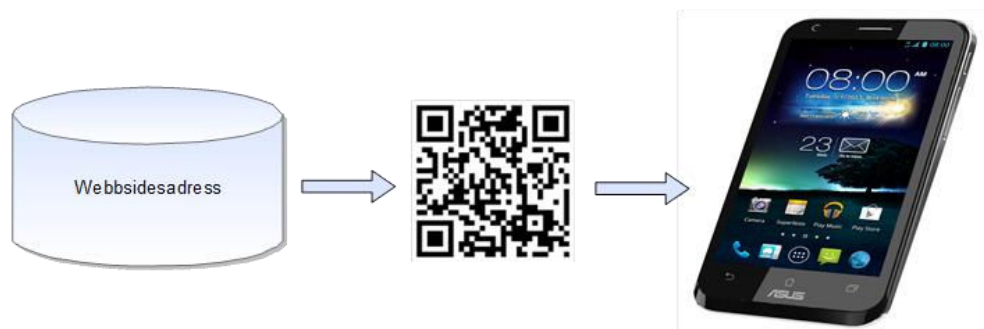
2. Studieplats och resurser för kunskapshantering

I ett museum för 2000-talet bör inte enbart föremål visas upp och beskrivas, lika viktigt är att besökaren kan ta del av källinformation i form av bilder och dokument som möjliggör en fördjupad kunskap om Ulvön och dess historia. Denna historia är efterforskad och beskriven av Kjell Söderberg, som ingående kartlagt lotsar och lotsväsende och som författat en bred historisk översikt över fiskelägets utveckling. Viktig information om befolkning, sjöbodar m m har även upptecknats av Bengt Gidlund, Birgitta Wedins m fl samt forskaren Sven Bodin, som bl a driver facebook-platsen "Forum för Höga Kustens kulturarv". Bodin har även en omfattande dokumentation rörande författaren Ludvig Nordström och dennes livslånga relation till Ulvön. Nämnas bör även de bevarade arkivalierna från Ulvö hamnlag och hamnrätt efter 1775 och de omfattande källdokumentationer som producerats av Nätra-prosten Paul Sillén. Fotosamlingar med anknytning till Ulvöarna finns på flera plaster, både offentligt och privat.

Länsstyrelsens 33 år gamla ide om ett "studiemagasin" är således i högsta grad aktuell. När ett "studiemagasin" realiseras under 2000-talets andra decennium är det dock självklart att vi använder oss av elektroniska tekniker och webbmiljö för lagring och kommunikation. Vi tror att ett modernt informationssystem måste få leva ett eget liv,

anpassat till de tekniska och arbetsmässiga förutsättningar som finns för registrering, scanning, texteditering, förvaltning, kontroll och säker lagring av informationen. Syftet med en sådan satsning är att utveckla en miljö där våra kunskaper om Ulvön kan finnas, hållas tillgänglig, spridas och fördjupas. Vi hoppas att lösningarna för detta måste utvecklas gemensamt med andra aktörer – främst Örnsköldsviks museum.

En fördel med det upplägg som nu beskrivs är att informationen kan göras tillgänglig oberoende av tid och plats och att vi därmed även kan räkna med feedback och bidrag från människor som befinner sig på andra platser. I besökscentret kommer samma information att vara tillgänglig via en planerad studieplats på bodskullen.

QR-koder för föremålbeskrivning och fördjupning

QR-koder har blivit en vanlig syn i alla visuella media. Det vanligaste användningsområdet är att "länka" till en webb-adress där man i förväg lagrat den information som tillhör exempelvis ett visst föremål. Om vi vill beskriva en strömmingssköt som hänger i bodsvalen då författar vi en text om strömmingsskötan och ger denna text en specifik adress i vårt informationssystem. När alla föremål är beskrivna på detta sätt – med text och bild - då har vi en webbmiljö som kan användas även av dem som inte besöker museet utan väljer att besöka vår hemsida,

Besökaren i museet använder en smartphone där någon av gratisapparna för läsning av QR-koder finns nedladdad. Appen fungerar så att bilden av QR-koden scannas in och länkar telefonen till den aktuella platsen, varefter texten kan läsas. Det behöver inte vara en text; det kan även vara en bild, en videosekvens eller en bandad intervju. Man kan alltså tänka sig att besökaren via QR-koden snabbkopplas till en intervju där någon berättar om hur man hanterar strömmingsskötan. Mobiltelefonerna tillhandahålls av vår reception.

De applikationer som krävs för att skapa QR-koder existerar gratis på nätet. Den enda kostnad som uppstår för upprättande och hantering av QR-koder är m a o kostnaden för den bakomliggande dataservern och för den eller de personer som ska göra arbetet. Dessa kostnader är blygsamma – arbetet med information till QR-koderna är bara en liten del av det tämligen omfattande arbete som kommer att krävas för upparbetningen av informationssystemet.

När systemet en gång är upprättat är det mycket enkelt att ändra eller bygga ut informationen.

Självklart ska motsvarande information även finnas i texthäften som besökaren kan bära med sig.

3. Besökscentrum. Aktivitetscentrum.

Anläggningen bör inte uppföras som ett rent "museum". Sedan sommaren 2012 finns Ulvöhamns turistservice inrättad i hamnens affär och årets verksamhet har visat att detta är en utmärkt lösning. Vi tror dock att viss typ av service kommer i ett bättre sammanhang om den även kan kopplas till det planerade besökscentret. Hit hör beställning och organisering av guidade turer till Ulvö kapell, Ulvö lotsplats, Ulvö gruva och andra historiska miljöer. Genom att besökscentrets reception kräver ständig bemanning under högsäsong kan samma personal även svara för öppethållande i museibyggnaden.

Till en receptionsmiljö av detta slag hör även *försäljning av lokalt tillverkade produkter* - surströmming, rökt sik, kaggar, annat hantverk, konstnärliga produkter. Utvecklingen av sådana produkter kan ske både genom egen produktion och stöd till existerande hantverkare.

Att utveckla en mindre tillverkning av *kaggar* som kan säljas till turister är en gammal idé i Ulvöhamn. Sådan tillverkning kan i så fall pågå i den planerade vedboden. En annan idé som diskuterats är att bygga några *skötbåtar* enligt klassisk modell, båtar som t ex kan användas för uthyrning - eller för årlig kapprodd i museets regi. En tredje idé är att ta upp en del av det mestadels kvinnliga hantverk som bedrevs i hemmen. Idéer av detta slag växer fram naturligt i den typ av miljö vi planerar och är f ö på intet sätt unika - museibåtbyggen förekommer t ex i Piteå båtmuseum – men de fångar upp ett brett intresse, de representerar hantverk som förekommit på Ulvön och de är ett utmärkt sätt att föra vidare kunskaper från äldre generationer.

Det realiserade besökscentret medför att vi i Ulvöhamn erhåller en attraktiv miljö för möten, workshops och konferenser för andra som arbetar med liknande frågor. Till denna miljö räknar vi även föreningshuset och tillgången till logi i olika kostnadslägen. En anläggning av detta slag kan lägga grunden till ett regionalt utvecklingsamarbete när det gäller hantering, tillgängliggörande och nyttiggörande av det gemensamma kulturarvet.

4. Miljöarbete

I början av förra seklet hade industrialiseringen precis börjat. Utan att någon visste det då, eller tänkte på det, hade samtidigt utsläppen i luft och i vatten startat. Dock var det mycket långt kvar till dagens utsläppsnivåer och minskade fiskbestånd, för att inte tala om de klimatförändringar som vi numera beräknar inför framtiden. Hur kunde det bli så? Fiskarfamiljen på boplatsen levde i harmoni med naturen, men hundra år senare är havet förorenat så att fiskefångsterna har minskat, och samtidigt har det skett en utfiskning. I Höga kusten har också landbacken höjts nästan en meter. På besökscentret kommer det att finnas en särskild avdelning där vi visar upp miljöförändringen under hundra år, vad den beror på och vad vi måste göra för att stoppa det negativa förloppet och klimatförändringen.

Utformning av fysisk anläggning

De programfunktioner vi väljer att utveckla och de teman vi väljer att illustrera i museet måste rymmas i huskroppar med ett begränsat utrymme. Som framgår av bilagd presentation – *se bilaga 3* - planeras en komplett anläggning, en boplats i Ulvöhamn som den typiskt såg ut vid 1900-talets början med sjöbod och båtlänning, ”kokhus” samt gistvall.

Byggnadernas definitiva exteriör och rumsindelning har med stöd av en arkitekt tagits fram i form av en digital 3D-modell, som kan

- generera de ritningar som behövs för byggnadslovets komplettering
- visualisera anläggningen inklusive byggnaderna på ett tydligt och klarläggande sätt inför den fortsatta processen

Sjöboden illustreras därutöver med hjälp av en skalenlig modell, byggd i trä av Bo Jonzon.

En specifikation av hur byggnaderna ska uppföras finns i *bilaga 4*.

Projektrealisering, anläggningsutveckling, finansiering

Genomförandeprojektet ska beskrivas i tidssatta och kostnadsberäknade etapper. Alla kostnader för genomförande av projektet ska beräknas så realistiskt som möjligt. Här ingår kostnader för

Ledning och marknadsföring

- projektledning och kvalitetsansvarig under genomförandeprojektet
En projektledare med förankring i kapellaget ska tillsättas och en kvalitetsansvarig (krav enligt bygglovet) måste anlitas.
- marknadsföring av projektet
Projektet ska marknadsföras genom reportage i media, annonser och genom webbplatser. Fortlöpande information ska ges om hur projektet framskrider.

Byggnadsarbeten m m

- rivningar och markarbeten
- ledningsdragning och grundläggning
- flyttning av befintlig hembygdsgård till anläggningen där den får rollen av kokhus
- uppförande av fysisk anläggning (bygge av sjöbod och färdigställande av kokhuset)
- inventering och förvärv/inlån av föremål
- uppbyggnad av basutställning och miljö för självstudier

Informationssystemet

- etablering av databasmiljö
- ordning för registrering och åtkomst (lokalt och webb)
- produktion av korta introduktions- och presentationstexter till miljöer och föremål
- införande av QR-teknik

Byggnadsarbeten finns beskrivna i *Bilaga 4 - Material- och arbetsbeskrivning*. Den uppskattade totalkostnaden för anläggningen är 3 025 000 kr. Eftersom värdet av egna arbetsinsatser inte får växlas upp i EU-bidrag är projektet beroende av att andra intressenter kan gå in med ett motsvarande likvida medel. Se *bilaga 5*.

Projektledning, medaktörer m m

Genomförandeprojektet kommer att ledas av samma projektgrupp som svarat för denna förstudie. Gruppen rapporterar till kapellagets styrelse och arbetar f ö inom de ramar som godkänts av kapellagets stämma. Våra insatser i detta sker på ideell basis, delvis därför att vi därmed ej behöver belasta kalkylen med dryga arvodeskostnader. En realistisk beräkning talar för att det kommer att krävas 2-3000 ideella arbetstimmar i projektet fram till beräknat projektavslut i december 2014. Här ingår då även insatser från engagerade ulvöbor och andra med anknytning till Ulvöarna, människor som behövs i samband med föremåsinventering, dokumentation och insamling av minnen.

Organisation för drift av färdig anläggning

Förstudien ska visa hur drift och underhåll av Ulvö kulturarvs besökscentrum ska ske. Utgångspunkten ska vara att anläggningen kan bära sina egna kostnader genom det upplägg som redovisas nedan.

Driftkostnader för anläggningen

Den färdiga anläggningen består huvudsakligen av två byggnader, kokhuset och sjöboden. Båda byggnaderna kommer efter färdigställandet att vara i nyrenoverat skick respektive i nyskick. Det innebär att vi i princip kan bortse från underhållskostnader på byggnaderna under de första fem till tio åren.

Kostnader och intäkter för verksamheten

Kapellaget har i dagsläget en vision om vilken verksamhet som ska bedrivas i Besökscentrum för Ulvö kulturarv:

- Ulvö kapellag har inga planer på att bedriva affärsverksamhet varken i denna anläggning eller i något annat sammanhang.
- Kostnader kan dock inte undvikas. Anläggningen ska bemannas av en person under tiden 15 juni till 15 augusti, fem timmar per dag. Utanför den tiden kan anläggningen efter överenskommelse visas upp även andra tider. Självkostnaden för bemanningen under ordinarie tid kan beräknas till ca 75 000 per år. Vår målsättning är att bemanningen ska ske genom en entreprenör som får ta alla intäkter för verksamheten som finansiering av bemanningen.
- På anläggningen ska det vara möjligt att erbjuda tjänster och produkter som något sånär harmonierar med Ulvö kulturarv, t.ex. guidning/visning av Ulvöanknutna företeelser, försäljning av ”genuina” varor, t.ex. hantverk, slöjdvaror och konst, performance av folkliv/berättelser (kanske på vissa dagar, Ulvödagen), föredrag där även föreningshuset kan nyttjas.
- I någon del av anläggningen kan hantverksarbete ske. Kanske i vedboden eller i sjöboden.
- Anläggningen ska komplettera Servicepunkten i affären genom att tillhandahålla specialiserad turistinformation av det slag som servicepunkten har svårt att ge om det kräver tid och engagemang.
- Försäljning av varor som konkurrerar med affären ska inte ske i Besökscentrum.

För att finansiera driften av anläggningen (= bemanningen och tillhandahållandet av grundtjänsterna information och visning av anläggningen) ska anläggningen upplåtas till en entreprenör under tiden 15 juni – 15 augusti. Entreprenören får disponera anläggningen för överenskomna verksamheter samt ska åta sig grundtjänsterna mot att intäkter till anläggningen under denna tid tillfaller entreprenören.

En typisk entreprenör för detta är en konstnär eller hantverkare, som också kan ha ett pågående konst- eller hantverksarbete under öppettiden. Entreprenören kan sälja dessa produkter på anläggningen, men utställning av produkterna måste ske med varsamhet, t.ex. i vedboden, för att inte störa anläggningens framtoning.

Det ska vara möjligt för entreprenören att ta en mindre summa i inträde på anläggningen, t.ex. 25 kr för vuxna och barn gratis. Detta måste överenskommas med Kapellaget.

Däremot har entreprenören rätt att på egen hand ha särskilda guidade visningar t.ex. en timme per dag, och då ta betalt efter eget gottfinnande för detta.

Alternativt kan en visning/guidning omfatta en inledande presentation av anläggningen, och därefter en gemensam färd upp till lotsstugan, till Sörbyn, Norrbyn, Sandviken eller liknande, med entreprenörens presentationer på varje plats.

Det finns säkert en hel räckta olika idéer hos entreprenörer om vilka aktiviteter som vore lämpliga att tillhandahålla på anläggningen, men alla aktiviteter måste godkännas av Kapellaget innan uppdragets start. En entreprenör måste också få en enkel ”grundutbildning” av kapellaget om Ulvöns och boplatsens historia innan uppdraget påbörjas.

Självförsörjande drift

Kapellagets intention är alltså att en entreprenör ska driva anläggningen under de intensiva sommarmånaderna. Därmed kommer driftkostnaderna, med ovanstående upplägg, under de första 5-10 åren att bli plus minus noll. Avsikten med verksamheten är således inte att den ska ge ett överskott till Kapellaget. Alla intäkter som genereras ska oavkortat gå till driften av anläggningen, t.ex. genom att anlita entreprenören för att utföra utökade tjänster för aktiviteter runt Ulvö kulturarv.

Vad händer om planen med driften misslyckas? Om man inte skulle lyckas att skaffa en entreprenör som kan driva anläggningen på ovan beskrivna villkor har vi en situation som i stort sett liknar dagens situation med hembydsgården. I dagsläget visas hembydsgården obemannat under sommarmånaderna, med viss tillsyn av engagerade medlemmar i Kapellaget. Denna form av visning kan åtminstone temporärt användas även för den nya anläggningen. Det enda som tillkommer är en sjöbod som också ska hållas öppen samtidigt med kokhuset (hembydsgården).

Sammanfattning av driftstrategin

Driften av anläggningen kommer under de första 5-10 åren att utgöras av bemanningskostnader. Kapellaget är helt inriktat på att driften av anläggningen ska ske genom en entreprenör, som får finansiera sin bemanning genom avgifter, försäljning av tjänster och produkter som är i linje med anläggningens framtoning. Exempel på det är guidning/visningar, försäljning av hantverk och konst eller annat som överenskomms med Kapellaget.

Bilaga 1 – Utställningsskisser, Bo Jonzon

Kommentarer till utställningsmodellen.

Modellen består av fyra delar, alltså de fyra rum som kommer att finnas i det färdiga huset/museet. Jag har under design/modellarbetet utgått från det text- och bildmaterial som ställts till mitt förfogande av projektet. I övrigt har jag stött mig på de erfarenheter jag gjorde 1997-98, då jag för Värmlands Museums räkning, formgav, och till stora delar byggde, en utställning om yrkesfisket på Vänern. I det arbetet ingick hanterandet av en mängd redskap och verktyg som utgjorde föremålen i den sjöbod med inredning som byggdes upp på museet.

I modellen finner ni att vissa saker endast är antydda, medan andra delar är mer utgjorda. Ett förfaringssätt som jag tycker är adekvat i det här sammanhanget: det finns ingen föremålsförteckning, speciellt bodsvalen och sjöboden antas ju bjuda på en typisk mängdutställning. Med mängdutställning avser jag, att när väl föremålen finns samlade, så är det en fråga om att arrangera dem på ett vettigt sätt, på plats, vilket är svårt att redovisa i modell.

Vissa väggar fattas, detta för att bättre kunna visa rummens innehåll och ordning.

Vägg- och golvbeklädnad är här och där antydd: grånat/svartnat timmer/trä. enl. den diskussion som varit i den saken.

Rummen:

Bodssalen: fiskeredskap.

Sjöboden: fiskeredskap, inläggningskar av olika sorter.

Vedboden: huggkubbe, ved, hyvelbänk med en mängd verktyg, ämnen för kaggtillverkning, kaggar, arbetsbänk med roder(el. dyl) under lagning, åror mm. Samt, tycker jag, en modell av den typiska Ulvöbåten, ej redovisad i modellen.

Skullen: Lubbes rum, ska i färdigt skick ligga i andra änden av rummet och ha mindre yta, vid fönstret, samt ha ett innertak. Studiehörna med dator, facklitteratur etc.

Landhöjningsmodell. Information om strömmingen: biologiskt, bilder på fisket, rensning, inläggning etc. Ett strandparti, skulpterat i trä med inslag av stenar (rappakivi) med fakta/föremål om jakten på fågel/säl samt information om Rappakivin.

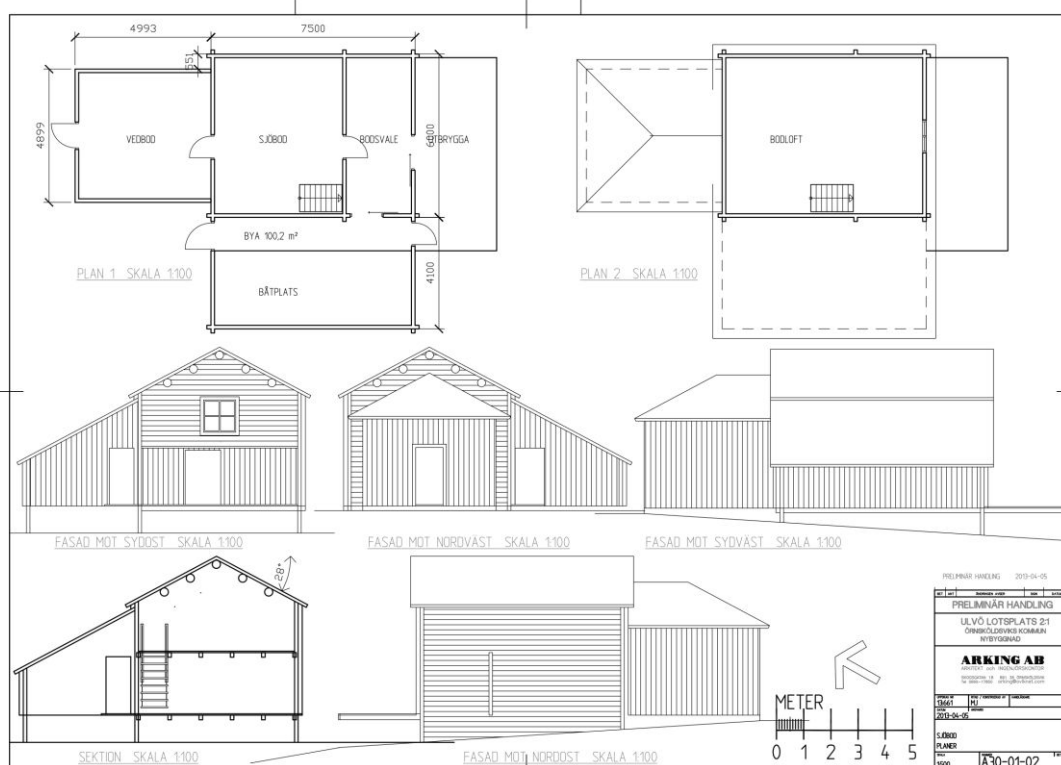
Alla fria väggytor ska ha, enhetligt, ramade foton. Och jag tycker att det vore roligt om det skulle gå att finna något eller några konstverk som har Ulvöanknytning (Murbergets eller Sundsvalls Museum samlingar?) måleri, teckningar eller grafik.

Bo Jonzon

Bilaga 2 - Plan över teman för utställningar och informationssystem

[illegible]

Nedan en bild av ritningen för anläggningens sjöbod inklusive båtlanning.

Bilaga 4 - Material- och arbetsbeskrivning

Beskrivning av byggnadsdelar som ingår och arbeten som ska utföras

Ulvö kapellag avser att på den så kallade lotstomten i Ulvöhamn (Ulvö lotsplats 2:1) uppföra en boplat som den såg ut vid 1900-talets början (ett s.k. kokhus som var bostadsbyggnaden och en sjöbod). Som kokhus avser vi att använda den befintliga hembygdsgården som finns på en tomt nära lotstomten, och alltså flytta hembygdsgården till lotstomten.

Projektet har indelats i ett antal delar för att på så vis göra det enklare för entreprenörer att kunna lämna anbud på de delar som passar bra för den enskilde entreprenören. Bifogat finns ritningar på kokhuset och sjöboden med tillhörande vedbod och båtlänning. Projektets delar är följande:

1. Rivningsarbete
2. Grundarbeten samt vatten och el
3. Flytt av hembygdsgården
4. Spisatrapp och skorstensatrapp
5. Invändigt färdigställande av kokhuset
6. Uppförande av sjöbod, vedbod och bryggor
7. Färdigställa sjöboden in- och utvändigt

I det följande ges en genomgång av de olika delentreprenaderna.

Delentreprenad Rivningsarbete

Denna delentreprenad omfattar rivning av befintlig sjöbod, brygga och båtupptagningsplats (se bifogade bilder). Även rivning av den murade spisen och skorstenen i Hembygdsgården ingår här.

Stenmaterial och tegel som blir över kan läggas mitt i ytan för sjöboden (kapellaget anvisar exakt plats) där en stenkista ska byggas, och stenkistan kommer senare att täcka över det rivna stenmaterialet. Bygget av stenkistan ingår inte i denna entreprenad.

Befintlig sjöbod och angränsande brygga ska alltså rivas och trävirke fraktas bort eller eldas upp på lämplig plats. Entreprenören ansvarar i så fall för att brandföreskrifter följs.

Även befintliga pålar vid sjöboden ska avlägsnas och fraktas bort.

En gammal båtupptagningsplats med räler finns intill sjöboden, och även denna ska rivas och forslas bort.

Markområdet ska efter utfört arbete vara rent från rivningsmaterial.

Delentreprenad Grundarbeten samt vatten och el

För den nya sjöboden ska en grund utföras i form av en timrad stenkista. Stenkistans storlek ska ha samma form och yttermått som sjöboden. Stenkistans yttre ram ska utgöras av aspstockar som timras. Aspstockarna ska ha genomgått en torkning som väl uppfyller kraven för ändamålet. Stockarna ska vila på ett minst 300 mm tjockt dränerande lager av någon form av naturgrus eller sten, där stenarna är högst ca 100 mm

i diameter. Lagret ska behandlas med markvibratorplatta. Det dränerande lagret ska ha en botten som lutar ut mot havet så att vatten leds bort från byggnaden och stenkistan. Räkna med att stenkistans timrade höjd ska vara 1000 mm. Om det senare visas att högre höjd krävs får priset justeras. Ange ett tilläggspris per extra timmervarv.

Vissa delar av grunden för sjöboden och båtlänningen ska utföras med pålar. Träpålarna ska vara gran med en dimension som lämpar sig för ändamålet.

Avnittet *Detaljer grund för sjöbod* beskriver närmare stenkistan och pålarna samt de timmerstockar som ska bära utskjutande brygga.

Vedbodens grund **ingår inte** i denna delentreprenad utan i den del där själva vedboden utförs, och tanken är att det ska vara enkla hörnstenar som plintar för vedboden.

Grunden för kokhuset ska endast **förberedas** inom denna delentreprenad på följande sätt:

- Marken där kokhuset ska stå schaktas ren från matjord, och jorden som blir av detta planeras ut på tomten efter anvisning från beställaren.
- Ytan utanför platsen för kokhuset får inte röras/schaktas bort.
- Den renschaktade ytan fylls med stenmaterial av något slag
- I kanten på den renschaktade ytan ska ett dränerande lager, bärlagergrus eller liknande, med ett djup på minst 300 mm läggas och behandlas med markvibratorplatta. Detta lager ska dräneras ned utlopp ned mot stranden.
- På gruslagret ska senare grundstenarna ställas, **men detta ingår inte** i denna delentreprenad.

Schakt och dragning av elkabel (som ska kopplas in av elbolaget i ett mätarskåp ute vid tomtgränsen) ska utföras så att kabeln dras in i kokhusets grund med några meter tillgodo. För ytterligare en elkabel ska schakt och dragning ske mellan kokhuset och in i ytan för vedboden med några meter tillgodo. Schaktgravar ska återställas när kabeln finns på plats.

Schakt för vatten ska utföras, dock inte in till någon av byggnaderna utan till en anvisad plats på tomten framför kokhuset. Vattenslangen behöver inte ligga på frostfritt djup eftersom den ska sluta vid en stolpe med en vattenkran, som är avsedd att användas endast den varma årstiden. En avstängningsventil ska dock finnas vid inloppet till tomtgränsen, och här ska djupet vara frostfritt. Avstängningsventilen ska vara av den typ som släpper ur framförvarande vatten i slangen (det vatten som finns i slangen inne på tomtmarken), när man stänger ventilen. Avstängningsventil, stolpe för vattenkran och vattenkran ska ingå i entreprenaden liksom monteringen av detta.

Delentreprenad Flytt av hembygdsgården

I denna delentreprenad ingår en flyttning av hembygdsgården från dess nuvarande plats till den avsedda platsen på lotstomten. Entreprenören får själv avgöra metod för flyttningen, d.v.s. om byggnaden ska flyttas i sin helhet i en enda operation, eller om byggnaden måste plockas ned i delar (stock för stock). Fönster och innertak bevaras.

Ulvö kapellag ombesörjer att byggnaden töms på möbler och förvarar dessa på annan plats under byggtiden.

Om byggnaden ska flyttas som en helhet (d.v.s. så golvbjälklag, väggar och tak sitter ihop under flytten) ska först en provisorisk grund utföras på den plats på lotstomten där byggnaden ska stå. Tanken med en provisorisk grund är att det ska gå att ställa hembygdsgården på denna grund (som kan vara järnbalkar eller något annat som kan bära hela byggnaden), och att man därefter kan flytta de grundstenar som byggnaden tidigare vilat på till den nya platsen och stoppa in dessa på plats under byggnadens timmerväggar. Därefter ska den provisoriska grunden avlägsnas och grunden kan nu göras helt färdig med de grundstenar som återstår.

Oavsett om byggnaden kommer att flyttas i sin helhet i en operation eller om den plockas ned i delar ska utförandet av grunden ingå i denna delentreprenad. Om byggnaden plockas ned i delar behövs naturligtvis ingen provisorisk grund, utan grundstenarna från den gamla platsen kan flyttas till den nya i ett svep, varefter monteringen av byggnaden kan ske på grunden.

Stenarna som plockas från den gamla platsen är lösa, och även i det nya utförande ska stenarna vara lösa och bara staplas på varandra.

En särskild omsorg måste iakttas beträffande känsliga delar som t.ex. fönsterbågar och glasrutor, vilka bör tas ned innan flytt och sättas tillbaka på sin plats efter flytten.

Hembygdsgårdens yttertak är spåntak, vilket inte kommer att kunna behållas. Istället ska tvåkupigt eller enkupigt taktegel läggas på kokhuset efter flytten. Entreprenören får gärna använda begagnat tegel, men det ska i så fall först besiktigas och godkännas av kapellaget. Entreprenören får välja att utföra undertaket efter en metod som bedöms vara mest ändamålsenlig. Entreprenören får alltså välja om ett nytt råspontskikt behöver läggas eller om annan form av godkänt undertak ska användas. Vi har i nuläget antagit att befintlig takstolskonstruktion klarar en belastning av tegelpannor, men om det efter en gemensam besiktning kan slås fast att förstärkning av takstolarna behövs för att klara belastningen av ett tegeltak, så får kostnaden för ett sådant förstärkningsarbete faktureras utöver entreprenadbeloppet. Beställaren och entreprenören måste dock komma överens i förväg om kostnaden för detta. Om ett nytt tätskikt i undertaket behövs, t.ex. takpapp, p.g.a. att det befintliga är i för dåligt skick så ska ett nytt tätskikt utföras, och det ska ingå i entreprenadsumman.

En galvaniserad plåtstos ska finnas runt genomföringen för skorstenen, och detta ingår i denna entreprenad att utföra och göra tätt.

Entreprenören ska tillse att byggnadens konstruktion och utvändiga fasad inte skadas under flytten.

Delentreprenad Spisatrapp och skorstensattrapp

Det nya kokhuset ska innehålla en spis, mur och skorsten som ser ut ungefär som den gör på hembygdsgårdens plats idag. Dock är det ingen riktig spis och skorsten som ska göras, eftersom den bara ska vara till för att illustrera hur det har sett ut. Det är inte tänkt att man ska kunna elda i spisen.

Entreprenören ska bedöma om det behövs en extruderad cellplast under spisens fundament på marken för att undvika tjälskjutning. Viktigare är dock att marken under spisens fundament har iordningställts med markvibrator för att undvika sättningar.

Till hjälp för utförandet får foton tagna i befintliga hembygdsgården användas.

Delentreprenad Invändigt färdigställande av kokhuset

När byggnaden står på plats och yttertakskonstruktionen är färdig ska hembygdsgården färdigställas invändigt. På grund av brandtekniska krav ska väggar och tak invändigt kläs med gipsskivor. I innertaket får gipsskivorna monteras på glespanel, men väggarna ska ha en OSB-skiva bakom gipsskivan. Längs den norra långsidan ska dubbla gipsskivor sättas.

Invändiga lister och foder är värdefulla ur bevarandesynpunkt. Om det bedöms att lister och foder kommer att skadas i samband med flytten så ska därför dessa monteras ned innan flytten genomförs (ingår i denna delentreprenad). Invändiga lister och foder ska återställas sedan väggskivor kommit på plats. Lagning får ske med nytt virke där skador uppkommer och där utsalning behövs.

Hembygdsgården har i dagsläget ingen elinstallation, men på den nya platsen ska det finnas ett eluttag vid fönstren ned mot stranden. Eldragningen ingår dock inte i denna delentreprenad, men samråd ska ske med den elektriker som ska utföra det jobbet så att installationen kan utföras med kablarna i ett elrör inne i väggen (bakom gipsskivan).

Följande arbete utförs på löpande räkning: Tapeter monteras ned innan flytt. I bästa fall kan tapeterna räddas och senare återanvändas. Om detta visar sig mycket svårt avbryter vi genast det arbetet.

Färdigställande av tapeter ingår inte i entreprenaden, eftersom det senare ska bedömas om befintliga tapeter kan användas eller om nya måste anskaffas.

Målning av foder och lister ska ingå i entreprenaden.

Byggnaden ska invändigt återställas i så nära skick som möjligt som den ursprungliga byggnaden (utom tapeter).

Innertaket ska vara samma som i ursprungsskick.

Delentreprenad Uppförande av sjöbod, vedbod och bryggor

I denna entreprenad ingår att leverera en färdig timrad sjöbod med framförvarande vedbod och sidoliggande båtlänning inklusive alla bjälklag, bryggor och yttertak (pannplåt) och montera detta på stenkesteggrund och pålverk.

Materialdimension på bärande virke får bestämmas av entreprenören, med vanliga krav på hållfasthet och maximalt tillåten nedböjning.

Dock ska dimension på timmerstockar i ytterväggar vara ca 130 – 150 mm. I övrigt framgår utförande och mått av bifogat ritningsunderlag. Vedbodens ytterväggar ska utföras av utifrån räknat stående lockpanel 120 mm, 22 liggande regel för luftspalt, vindsiktigt skikt, bärande regelstomme. I detta läge görs ingen isolering av väggarna i vedboden, men genom att det finns luftspalt och vindskydd så kan detta enkelt åtgärdas i

framtiden om behov finns. Vissa av ytterväggarna i bodsvalen och båtlänning utförs med stående lockpanel.

Avsnittet *Detaljer sjöbod* beskriver närmare vilka väggar som ska timras och vilka som ska utföras som lockpanel på regelstomme.

Trägolvet ska läggas i alla utrymmen. I vedboden räcker det med 28x120. I övriga utrymmen ska golvet läggas av breda plank av lämplig tjocklek så att det inte sviktar mellan de glesa åsarna.

En enkel platstillverkad innertrappa med räcken ska utföras enligt ritning.

Fönster och ytterdörrar enligt ritning. Fönstren ska vara enkla fönster (en-glas) med spröjs. Storlekarna kan få avvika något från de storlekar som finns på ritningen. Fönstren behöver inte utföras öppningsbara på nedre våningen, men på övervåningen måste det gå att öppna fönstren av brandsäkerhetsskäl. Fönstren bör vara begagnade i gott skick och inte nytillverkade standardfönster. Moderna fönsterbeslag får inte användas, det ska vara den gamla tidens beslag.

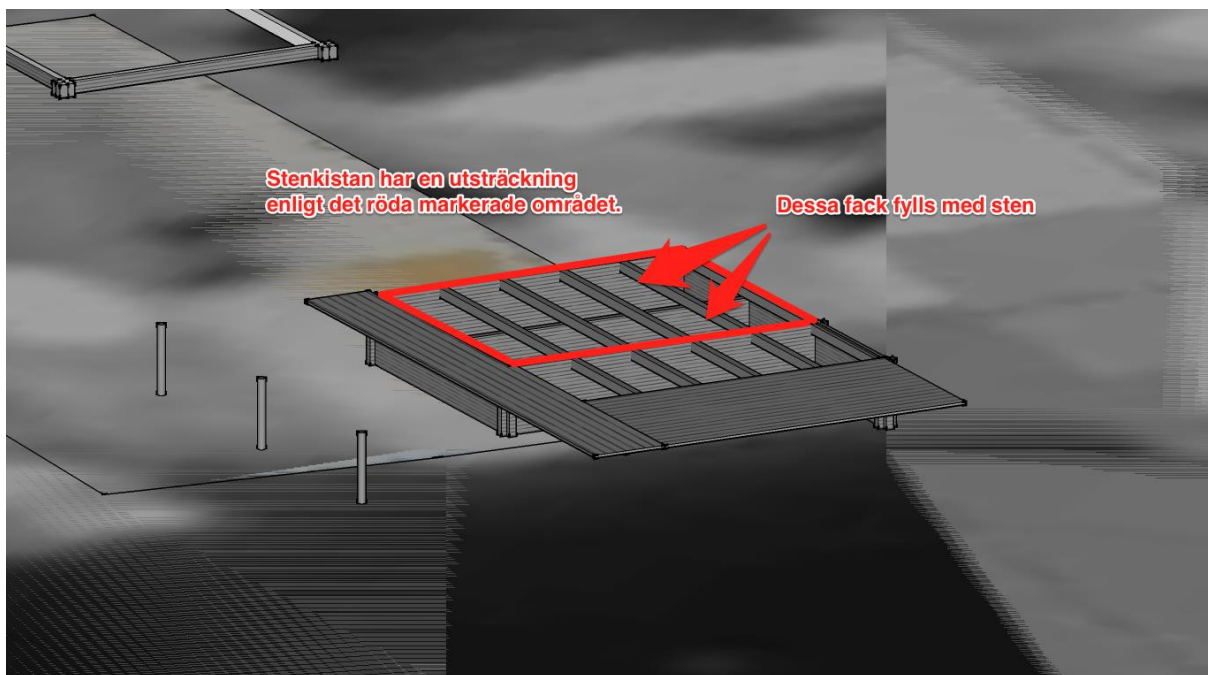
Ytterdörrar till bodsvalen ska vara enkla bräddörrar. Dessa ska utföras som skjutdörrar av enkelt slag som byggs på plats. Ytterdörr till vedbod skall vara en enkel bräddörr, låsbar med hänglås. Dörrar till bodsvalen ska gå att låsa, men ska utföras som enkelt hänglås eller liknande.

Bryggor ska utföras av tryckimpregnerat virke, undvik om möjligt grönt (men oavsett vilken behandling så mörknar virket efter ett par år och får ett trovärdigt äldre utseende). Dimensionen på virket som ska vara gångytan på bryggor och landgångar ska vara ohyvlat 2 tum x 6 tum.

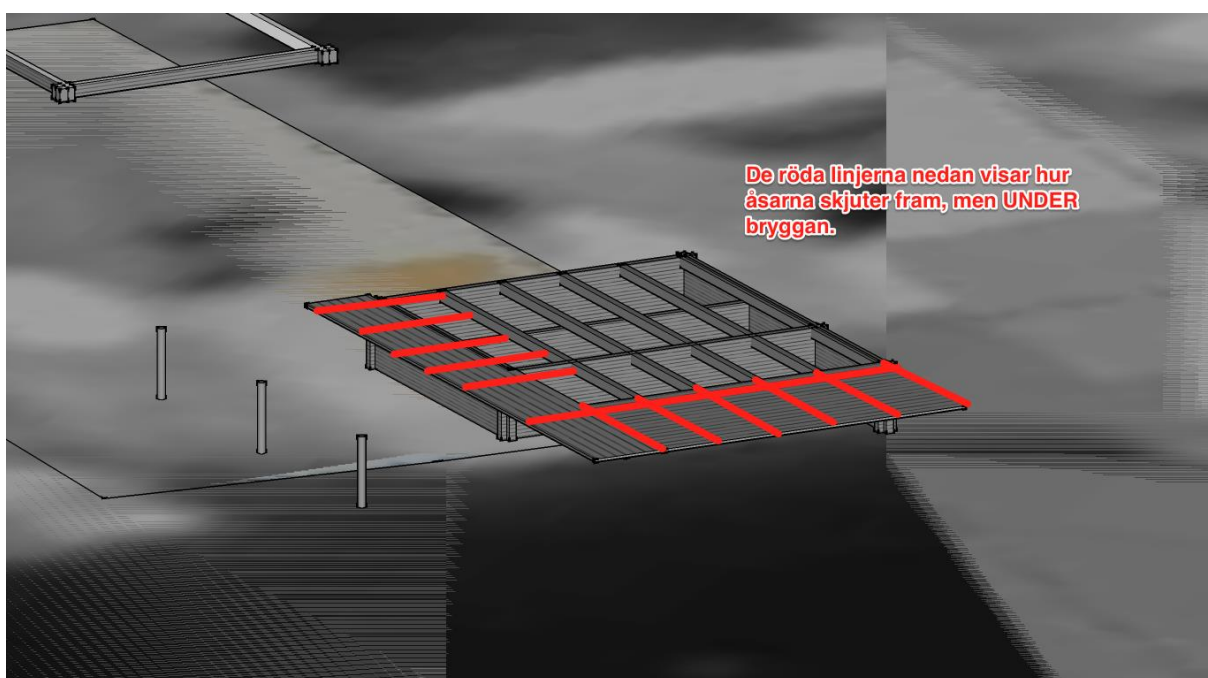
Detaljer grund för sjöbod

Stenkista

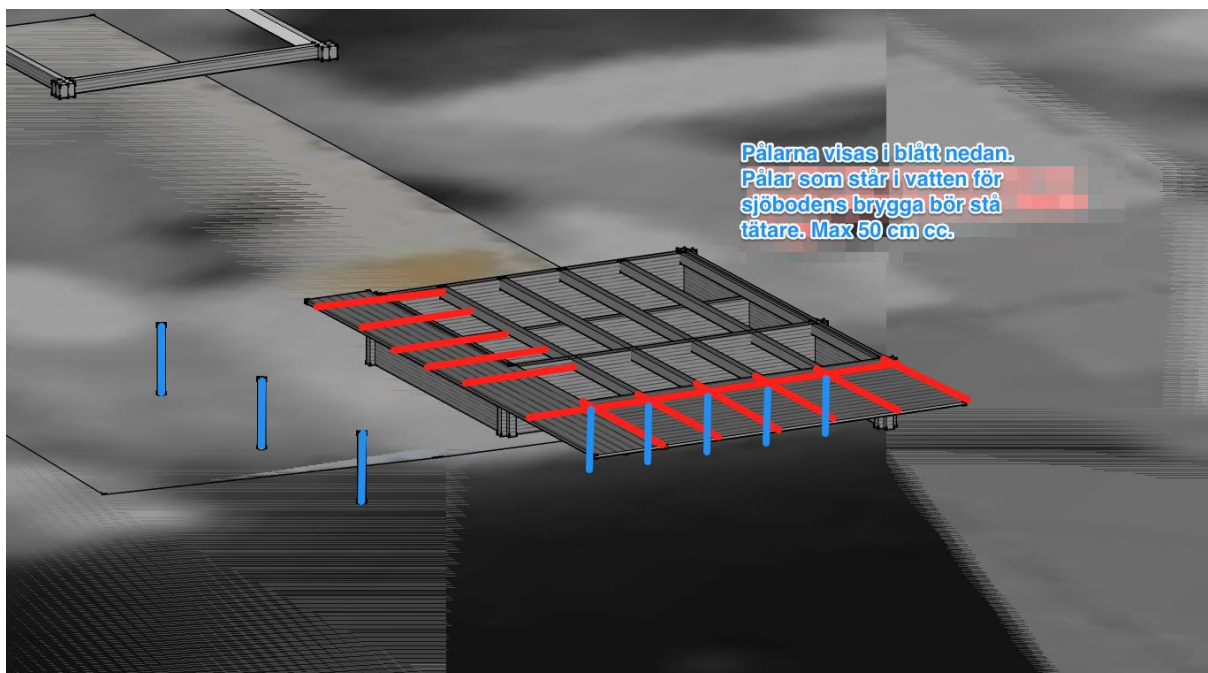
Stenkistan timras på tidsenligt sätt i asptimmer. Nedan visas principen för hur stenkistan ska timras och fyllas med sten.

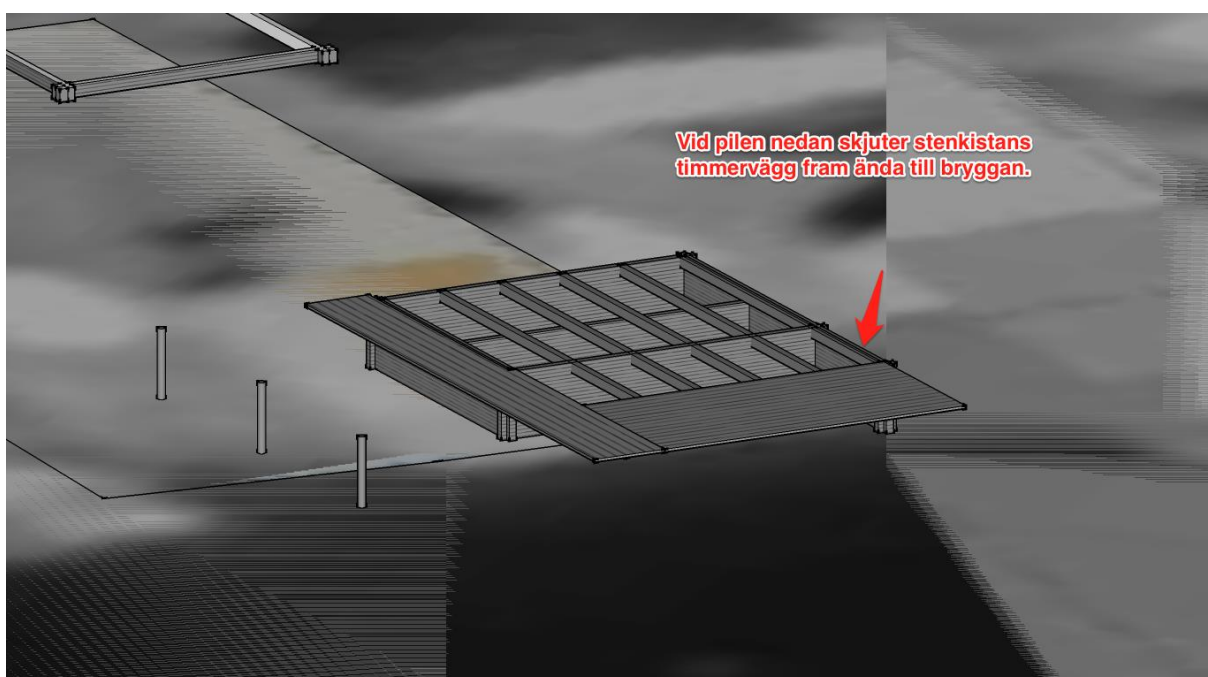
Observera de genomgående åsarna. Dessa skjuter ut över vattnet och bär upp bryggan, se bilden nedan (Åsarna ska alltså ligga under bryggan).

De pålar som behövs för båtlänningen och sjöboden visas i nedanstående skiss.

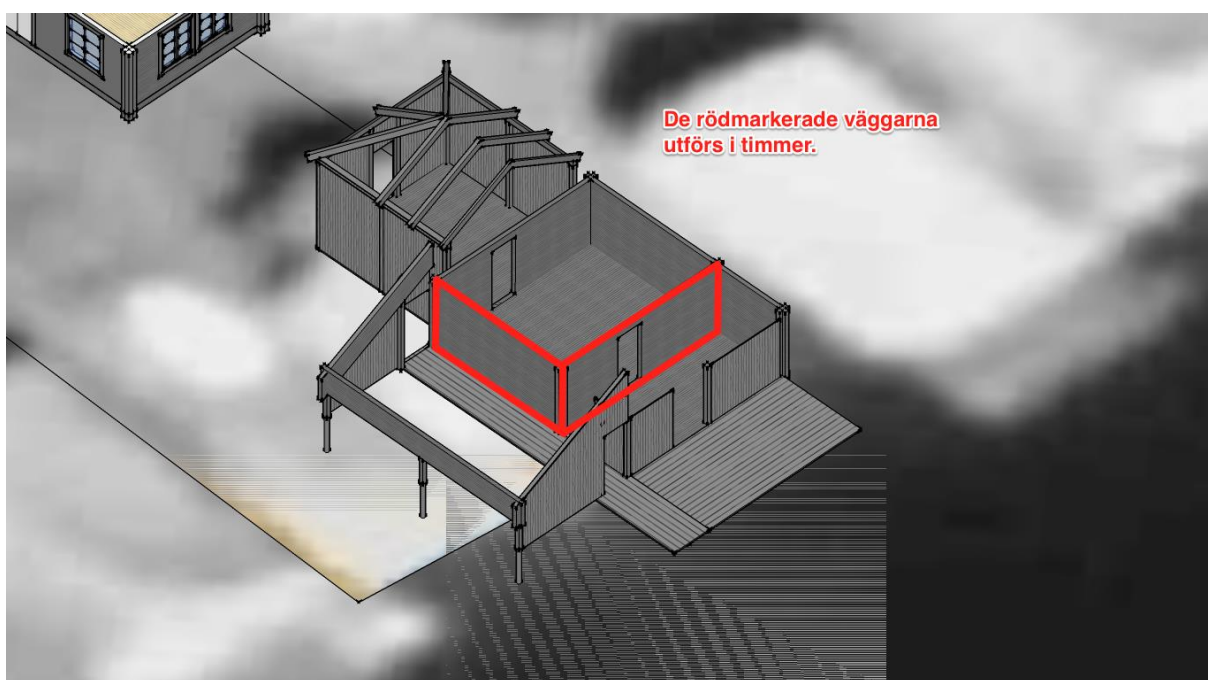
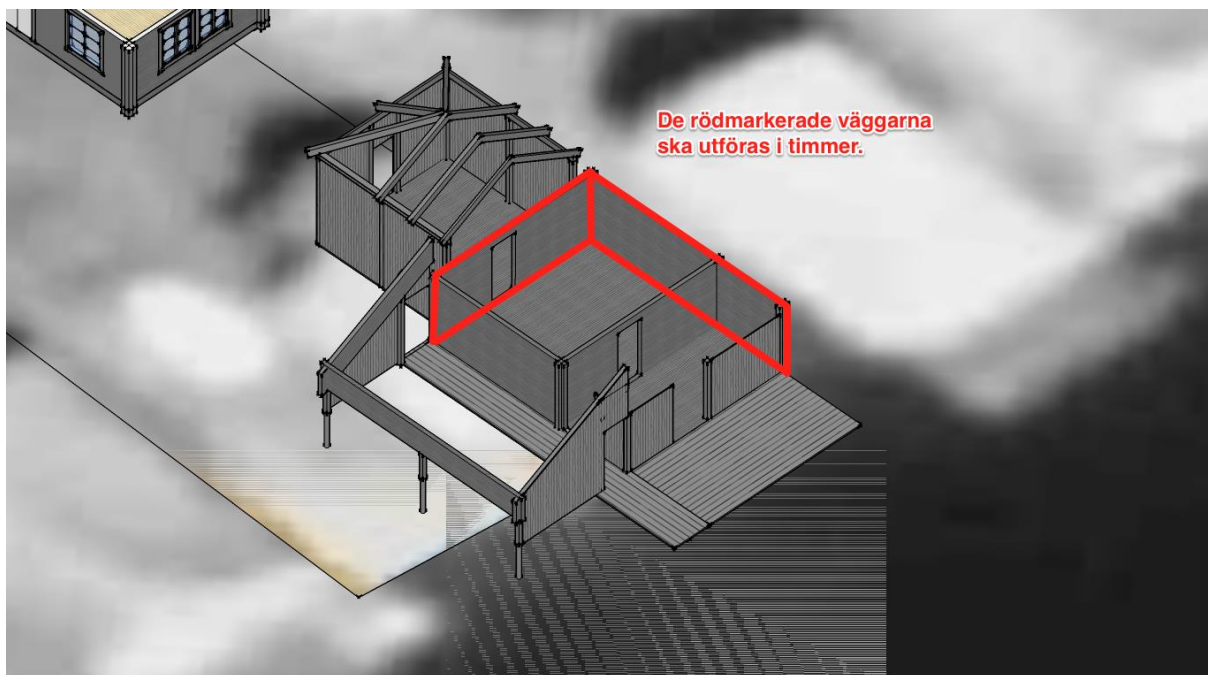
Observera att stenkistans timmervägg skjuter fram på ena sidan ända fram till bryggan, se nedanstående bild.

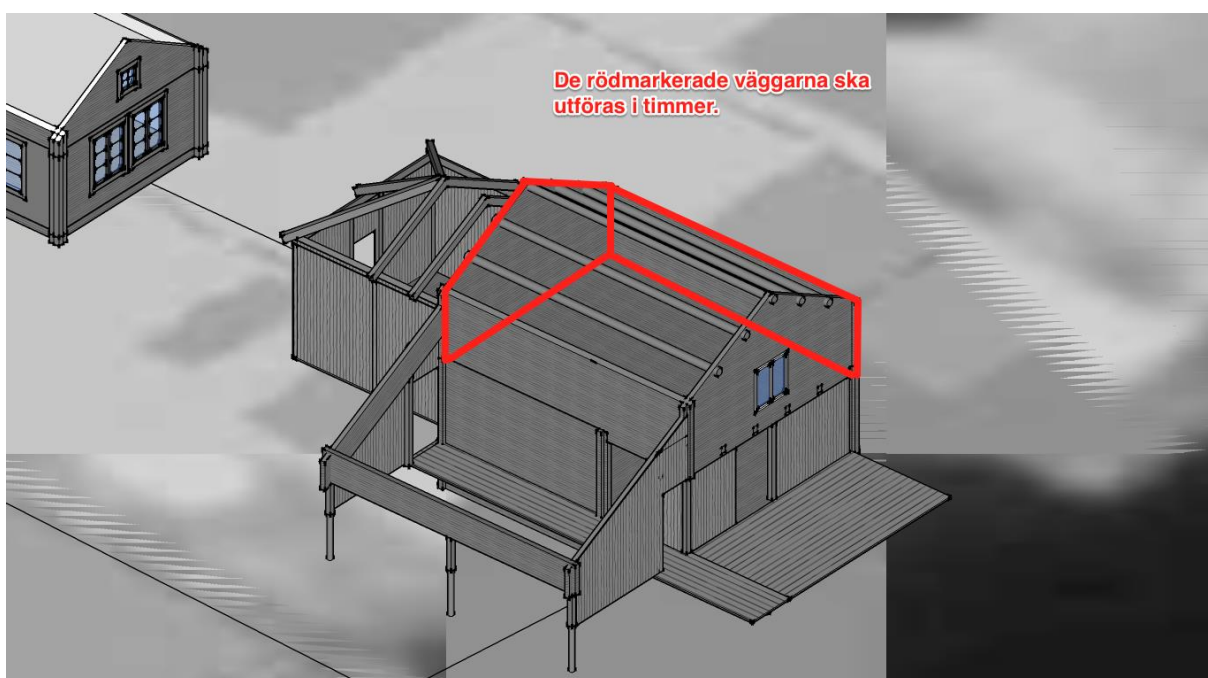
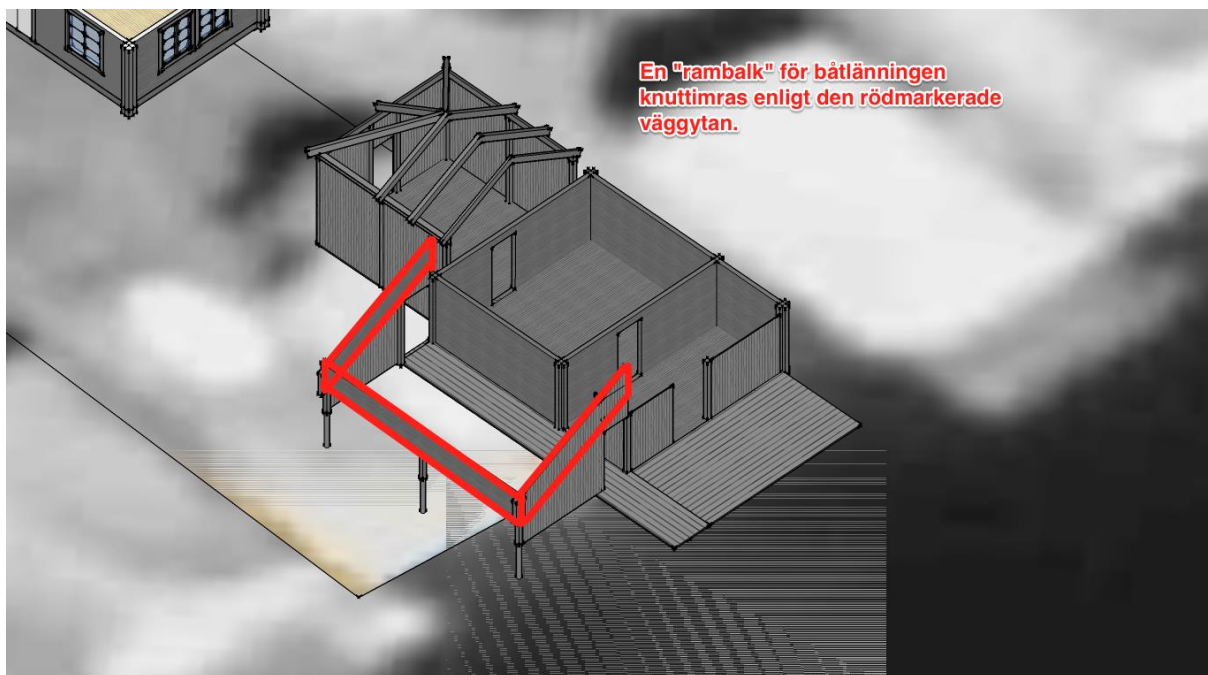

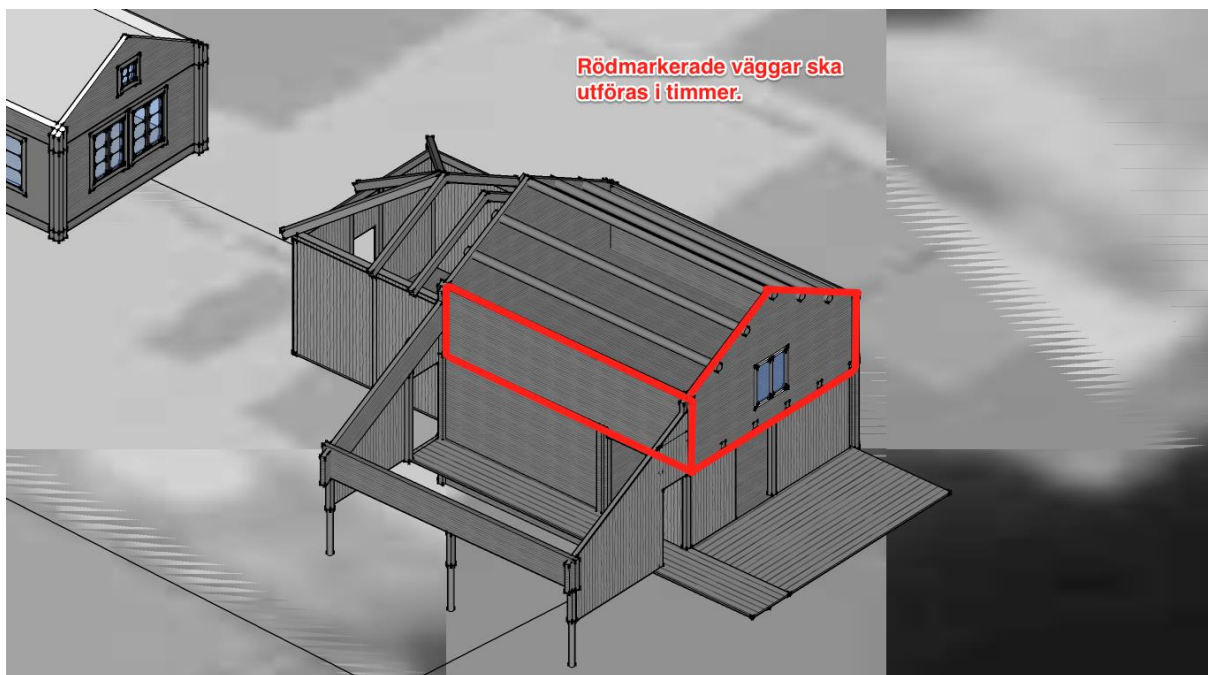
Detaljer för sjöbod

Timrade väggar respektive väggar med lockpanel

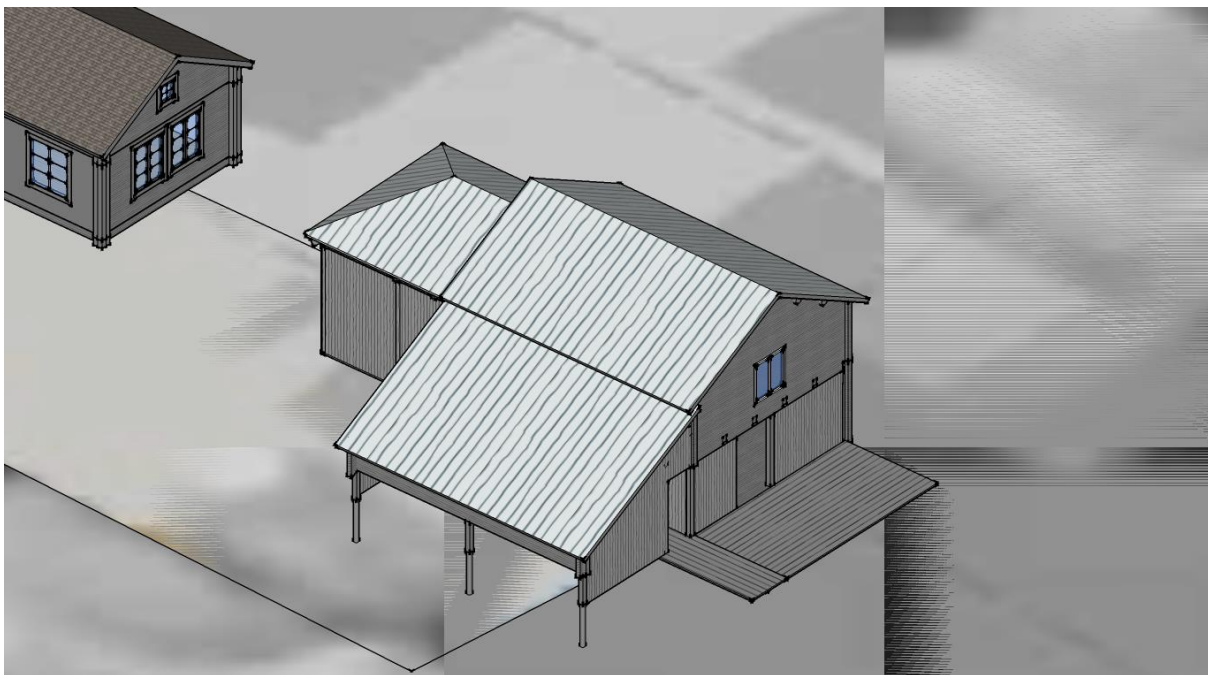
Nedanstående skisser visar vilka väggar som utförs i timmer respektive stående lockpanel.

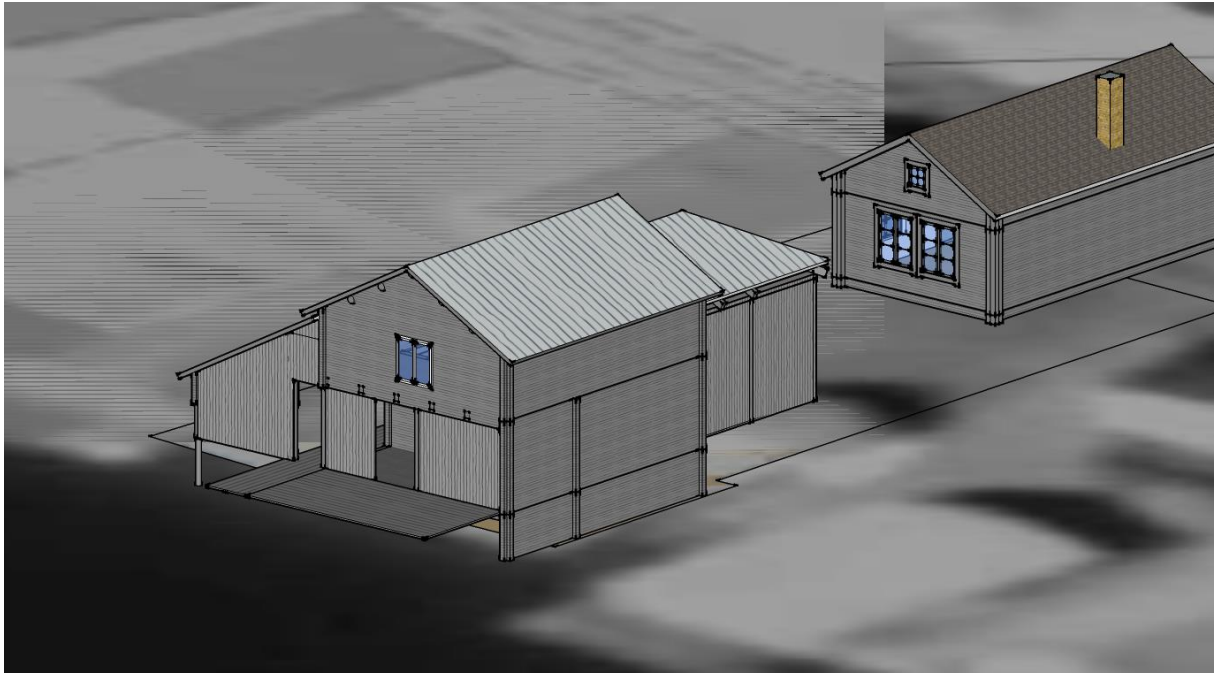

Alla övriga väggar i bodsvale och båtlänning utförs i stående panel. Nedan visas den färdiga sjöboden från några olika håll.

Bilaga 5 – Kostnads- och finansieringstablå (prel)

GENOMFÖRANDEPROJEKTET (alla summor inkl moms)	SUMMA	Inga beslut fattade						SUMMA	Därav likvida medel
		Ulvö kapellag	Öviks kommun fastighet	Öviks kommun likvida	Lands-ting	Läns-styrelse	EU		
1. PROJEKTLEDNING M M	50 000								
2. MARK OCH GRUNDARBETEN på fastigheten Ulvö lotsplats 2:1	270 000								
3. ANSLUTNINGAR M M	130 000								
4. "KOKHUS" inkl reception (= nuvarande	605 000								
5. SJÖBOD INKL VEDBOD OCH BRYGGOR SAMT BÅTLÄNING UNDER TAK, DOCKAD MOT SJÖBOD	1 220 000								
6. UTVÄNDIGA ANORDNINGAR	70 000								
7. MUSEETS UTSTÄLLNINGAR M M	350 000								
8. INREDNING AV RECEPTION (möbler, teknisk	25 000								
9. MATERIAL, INFORMATION OCH	255 000								
10. MARKNADSFÖRING	50 000								
SUMMA GENOMFÖRANDEPROJEKTET	3 025 000	25 000	300 000	200 000		1 150 000	1 650 000	3 325 000	3 025 000

Bilaga 6 - Förstudiens organisering

Projektgruppen

Följande personer ingår i projektgruppen:

Janne Bagge, Lena Olsson, Tom Sahlén, Ingemar Hellman från Ulvö kapellag.

Maggis Frisk, Örensköldsviks museum

Karin Persson, Örensköldsviks kommun

Curt Nordlander, Läns museet Västernorrland

Sakkunnig arkitekt: Morten Johannessen

Sakkunnig utställningsdesigner/scenograf: Bo Jonzon

Gruppen har sammanträtt ett tiotal gånger samt företagit 2 studieresor.
